

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра філософії права та юридичної логіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Перший проректор НАВС
полковник поліції**

Станіслав ГУСАРЄВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІННЯ

Статус дисципліни: обов'язкова

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Ступінь вищої освіти: магістр

Галузь знань: 28 «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма: Публічне управління та адміністрування

Форма здобуття вищої освіти: заочна

Мова навчання: українська

Форма підсумкового контролю: залік

Київ – 2023

Розробники:

Михайло КОСТИЦЬКИЙ, професор кафедри, доктор юридичних наук, професор;

Віталій КРАВЕЦЬ, завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент;

Олександр НОСЕНКО, доцент кафедри, кандидат філософських наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ від 07 вересня 2023 року, протокол № 2

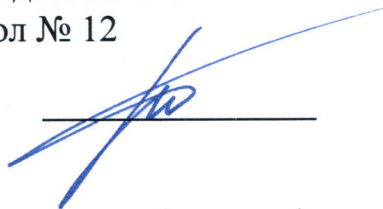
Завідувач кафедри філософії права та юридичної логіки

Віталій КРАВЕЦЬ

Схвалено науково-методичною радою НАВС від 22 вересня 2023 року, протокол № 12

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри
від __. __ 202__.

протокол науково-методичної ради
від __. __ 202__.

Завідувач кафедри

Голова НМР

_____
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

_____
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри
від __. __ 202__.

протокол науково-методичної ради
від __. __ 202__.

Завідувач кафедри

Голова НМР

_____
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

_____
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).

протокол засідання кафедри
від __. __ 202__.

протокол науково-методичної ради
від __. __ 202__.

Голова НМР

Завідувач кафедри

_____
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

_____
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні закономірності, філософські засади і рушійні сили публічного управління та адміністрування, що зумовлюють поведінку людей і спільнот у всіх сферах суспільного життя.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Філософія управління» є формування у здобувачів вищої освіти науково-практичного підходу до управління, засвоєння концептуальних моделей сучасного публічного управління та адміністрування з подальшим застосуванням їх у практичній діяльності з метою утвердження соціальної справедливості, демократії, забезпечення прав і свобод людини та громадянина на основі світових і європейських стандартів.

Основні завдання навчальної дисципліни «Філософія управління»:

навчити здобувачів вищої освіти аналізувати і реалізовувати публічну політику, ефективно виконувати управлінські функції та надавати адміністративні послуги, сприяти інноваційним процесам у сфері публічного управління та адміністрування; сприяти засвоєнню філософських засад та закономірності управління, що зумовлюють поведінку людей і спільнот у всіх сферах суспільного життя; опанувати знаннями, вміннями та навичками вирішення професійних завдань з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення результативності управління; формування системних та глибоких знань про об'єкт, предмет і методи філософії управління, її понятійно-категоріальний апарат, основні вітчизняні та зарубіжні школи управління, напрями, концепції управління.

Конкретні завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння сутності філософії управління, її специфіки і місця в системі наук;
- з'ясування генези філософії управління, її об'єкту, предмету, системи методів, основних функцій теоретичних конструкцій; розуміння ролі філософської рефлексії в засвоєнні сутності управління як явища соціального і духовного буття людини, його специфіки і місця в системі культури;
- засвоєння основних положень управлінських систем щодо професійної діяльності, розуміння її найзагальніших підстав соціальної відповідальності, правових та етичних норм, пов'язаних зі сферою вирішення практичних проблем публічного управління та адміністрування;
- розвиток умінь аналізу проблем європейської та євроатлантичної інтеграції, а також застосування основних управлінських та філософсько-правових категоріальних концептів для забезпечення прийняття оптимального і ефективного управлінського рішення;
- набуття вмінь виявлення основних тенденцій розвитку публічного управління та адміністрування;

- об'єднання методологічних можливостей філософського та управлінського підходів щодо актуальних проблем вдосконалення сфери публічного управління та адміністрування;

- розвиток умінь віднаходження сутнісних властивостей управлінських методів та їх застосування для виявлення, вирішення та попередження конфліктних ситуацій у сфері публічного управління та адміністрування.

Пререквізити: прикладна логіка, психологія управління.

Постреквізити: концептуальні підходи теорії управління, стратегічне управління в публічній сфері, комунікативна діяльність в публічному управлінні, етичні основи управлінської діяльності, соціально-етичний портрет керівника в публічній службі.

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми ступеня вищої освіти магістра

За результатами опанування навчальної дисципліни «Філософія управління» здобувачі вищої освіти набувають інтегральну, загальні та фахові компетентності.

Інтегральна компетентність:

здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності (ФК):

ФК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

ФК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

ДФК12. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи управління та адміністрування.

Програмні результати навчання:

ПРН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

ПРН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у

сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

ПРН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

Знання, уміння, навички

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

теоретичні основи філософії управління, її специфіку і місце в системі правової науки, генезис філософії управління, її об'єкт, предмет, систему методів; структуру процесу управління, специфіку взаємодії суб'єкта та об'єкта управління; аксіологічні, соціокультурні підвалини управлінського процесу; роль та значення філософії управління для вирішення професійних завдань в умовах сучасного інформаційного суспільства;

вміти:

орієнтуватися в основних методах і системах управління, обґрунтовано вибирати найефективніші системи та методи управління; оцінювати сталість функціонування об'єкту управління в умовах конфліктних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо її підвищення; обґрунтовувати соціальну адекватність управлінців, соціальне партнерство, відповідальність керівників управлінського процесу;

володіти навичками:

творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері управління з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності, а також досягнень науково-технічного прогресу;

доцільно застосовувати нормативно-правові акти, керуючись міжнародними стандартами прав людини, що знайшли обґрунтування у філософсько-правових концепціях видатних мислителів.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 2	рік підготовки	
	1	1
	Семестр	
	1	1
Загальна кількість годин – 60	Лекції	
	6	6
	Семінарські	
	6	6
	Практичні	
	Самостійна робота	
	48	48
	Вид контролю	
залік	залік	

3. Тематичний план

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1.	Предмет і завдання філософії управління	10	3	2	1		7
2.	Історія і сучасний стан філософського осмислення феномену управління	10	1		1		9
3.	Теоретико-методологічні засади соціального управління	10	3	2	1		7
4.	Моделі управління: онтологічні та гносеологічні виміри	10	1		1		9
5.	Антропологічний та аксіологічний дискурси управлінської діяльності	10	1		1		9
6.	Філософські засади прийняття управлінських рішень	10	3	2	1		7
Всього годин		60	12	6	6		48
Форма підсумкового контролю: <u>залік</u>							

4. Плани семінарських занять

ТЕМА № 1. Предмет і завдання філософії управління (1 год)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Специфіка філософського осмислення феномену управління. Предмет філософії управління.
2. Основні питання та функції філософії управління.
3. Концепції управління: класичний і сучасний підходи.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Охарактеризуйте роль та функції поняття «управління» в правовій системі. Висловіть свою думку стосовно конкретно-історичного наповнення поняття «соціальне управління» та його співвідношення з поняттям «керування», «організація».
2. Які глобалізаційні тенденції розвитку сучасного світу обумовлюють нагальну потребу знайомства з філософією управління?
3. В чому полягає особливість визначення предмета філософії управління?
4. Розробіть схему, яка б узагальнювала і систематизувала чинники виникнення, становлення і формування філософії управління як самостійної науки?
5. Обґрунтуйте для чого управлінцю необхідні знання з філософії управління?

ТЕМА 2. Історія і сучасний стан філософського осмислення феномену управління (1 год)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Проблема управління у філософії стародавнього світу.
2. Обґрунтування управлінських функцій в філософії середніх віків.
3. Світоглядно-методологічні основи управління суспільством в філософії Нового часу та Просвітництва.
4. Сучасний стан філософського осмислення феномену управління.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Охарактеризуйте філософський принцип, який був покладений Сократом в основу науки управління. Наведіть приклади його застосування.
2. Чи погоджуєтесь Ви з тезою Арістотеля, що потреби і благополуччя держави повинні переважати над правами особи? Обґрунтуйте відповідь.
3. Поясніть термін «макіавеллізм». Наведіть приклади його проявів в управлінській діяльності.
4. Порівняйте ставлення до людини-підлеглого, об'єкта управління у вченні Тейлора і Файоля. Відповідь обґрунтуйте, через призму застосування у сучасній управлінській діяльності.
5. Дайте характеристику визначення «людина – міра всіх речей».

ТЕМА № 3. Теоретико-методологічні засади соціального управління (1 год)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Зміст методології філософії управління та її рівні.
2. Основні структурні компоненти методології соціального управління.
3. Загальнометодологічні та специфічні принципи управлінської діяльності.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Як Ви розумієте слова О. Тоффлера «управлінські функції та організації стали невід'ємною частиною нашого життя і кожний процес у житті людини відбувається як у певному географічному місці, так і в конкретній точці невидимої людському оку управлінської карти та системи координат»?
2. У чому суть раціоналізації управління, висунутої М. Вебером? Поясніть свою думку відповідно до можливостей застосування його концепції (чи окремих елементів) у сучасній управлінській діяльності.
3. Охарактеризуйте методологічні основи управління в філософії Платона.
4. Чи можна вважати філософію Арістотеля методологічною основою класичного управління.
5. Поясніть вислів «Якщо професіоналізм і компетентність управлінських кадрів падають нижче певного допустимого рівня, то про ефективну діяльність організації не може бути мови».

ТЕМА № 4. Моделі управління: онтологічні та гносеологічні виміри (1 год)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття моделі управління та критерії типологізації управлінських систем.
2. Ліберальний тип управлінських систем.
3. Демократична і тоталітарна системи управління.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Типологія лідерства в управлінні та система управлінських ролей.
2. В чому проявляється єдність гносеологічного, філософського і аксіологічного аналізу проблем управління персоналом?
3. Охарактеризуйте особливості застосування методу моделювання в концепції управління людськими ресурсами.
4. Чи може управління вважатися фундаментальною властивістю об'єктивної реальності?
5. Розкрийте сутність існуючих підходів до розуміння сутності управління з позицій наявності і відсутності його цілей.

ТЕМА № 5. Антропологічний та аксіологічний дискурси управлінської діяльності (1 год)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Особистість та її роль в управлінні.
2. Поняття і типологія лідерства в сфері публічного управління.
3. Мета управління та її гуманістичний зміст.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Яке значення для керівника має впевненість у собі? Чи можна погодитись із наступним твердженням: «Не може керувати кавалерійською бригадою той, кому здається, що в сідлі він виглядає смішно» (Д. Пірс)?
2. Наведіть ціннісні характеристики управління.
3. Назвіть цілі управлінської діяльності. У чому їх результативність і гуманістичний зміст?
4. Обґрунтуйте гуманістичні засади демократичної системи управління.
5. Людиномірність управління як втілення його змісту та призначення.

ТЕМА № 6. Філософські засади прийняття управлінських рішень (1 год)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Сутність управлінського рішення та основні етапи його прийняття.
2. Співвідношення мети і засобів в управлінському рішенні, його аксіологічно-антропологічні характеристики.
3. Стили прийняття управлінських рішень.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття:

1. Прокоментуйте соціальні та наукові наслідки застосування афоризму: «Кадри вирішують все».
2. Поясніть вислів «Не має слаборозвинутих держав, а є неефективне, належним чином неорганізоване, недосконале управління».
3. Охарактеризуйте результативність соціального управління та управлінської діяльності в контексті загальнометодологічних принципів і підходів.
4. Підготуйте і оформіть управлінське рішення з ліквідації однієї з найбільш важливих управлінських проблем в діяльності підрозділу.
5. Дайте порівняльний аналіз понять «людські ресурси», «людський потенціал», «людський фактор».

5.Завдання для самостійної роботи

ТЕМА № 1. Предмет і завдання філософії управління

Реферати, есе:

1. Методи і стиль мислення в сучасному управлінні.
2. Функції управління в контексті подолання соціальних ризиків і конфліктів.
3. Концепції управління: класичний і сучасний підходи.
4. Типи управління та управлінські ролі: проблема вибору.
5. Філософія управління в системі філософських і юридичних дисциплін.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Обґрунтуйте необхідність для керівника як неформального лідера сформувати власну філософію управління?
2. Поясніть вислів Мартіна Гайдегера: «Що потрібно за теперішньої скрути: менше метафізичного, формального філософствування, а більше практичної турботи про об'єктивність думки. Водночас, менше літератури, а більше уваги до слова».
3. Прокоментуйте вислів Пітера Друкера: «Наші співробітники можуть бути нашою найтяжчою ношею, проте наші люди повинні бути нашою найбільшою можливістю та цінністю».

Практичні завдання:

1. Розробіть схему, яка б узагальнювала і відображала чинники виникнення, становлення і формування філософії управління як самостійної науки.
2. Розробіть план-схему основних наукових шкіл та напрямків філософії управління, вказавши проблеми, які визначали предмет досліджень їх представників.
3. Проаналізуйте особливості, характерні риси управлінських моделей на прикладі творів українського мистецтва, зокрема на традиціях міфо-поетичної школи українського кінематографа (О.Довженко, С.Параджанов, Ю.Ілленко, Ю.Осика).
4. Розробіть схему, яка б демонструвала спільне і особливе в творчості представників основних напрямків філософії управління?
5. Опрацюйте та проаналізуйте спеціальну літературу щодо розгляду поглядів Пітера Друкера та інших теоретиків управління.

ТЕМА № 2. Історія і сучасний стан філософського осмислення феномену управління

Реферати, есе:

1. Зародження філософії управління в країнах Стародавнього Сходу.
2. Формування морально-етичних концепцій управління в Стародавньому Китаї.
3. Управління як особлива форма діяльності людини в античній філософії.
4. Теологічні основи управління в філософії Ісидора та Фоми Аквінського.
5. Погляди філософів епохи Відродження на проблему ефективності управління.

Завдання для самостійного вивчення:

1. У чому сутність концепції «гуманного управління» Конфуція?
2. Розкрийте методологічні основи управління в філософії Арістотеля.
3. Проаналізуйте проблеми управління суспільством у класичній німецькій філософії.
4. Розкрийте зміст теорії ідеального типу адміністративної організації («бюрократії») М. Вебера.
5. Назвіть принципи теорії управління А. Файоля та організаційної діяльності Г. Черча.

Практичні завдання:

1. Розтлумачте основний принцип гуманістичного управління – справедливість як світоглядно-методологічну настанову у поглядах Гомера та Гесіода. Порівняйте основні ідеї античної філософії управління докласичного періоду (як особливої форми духовно-практичного освоєння дійсності) та східної філософії управління.
2. Проведіть порівняльний аналіз основних напрямків і шкіл управлінської науки та систематизуйте щодо можливості застосування в сучасних умовах інформаційного суспільства.
3. Розкрийте сутність специфічного принципу інформаційного забезпечення та покажіть характерні особливості його застосування в теорії та практиці управлінської діяльності.
4. Складіть порівняльну схему обґрунтування ефективності управлінських рішень у вченнях мислителів Просвітництва та Відродження.
5. Складіть порівняльну схему чинників ефективності управлінських рішень у вченнях мислителів німецького Просвітництва.

ТЕМА № 3. Теоретико-методологічні засади соціального управління

Реферати, есе:

1. Теоретико-методологічні засади класифікації філософських концепцій соціального управління.
2. Економічні, політичні, наукові передумови виникнення сучасних концепцій соціального управління.
3. Зарубіжний досвід управління правоохоронними органами та можливості його застосування в Україні.
4. Стратегія реформування кадрової політики в правоохоронних органах України.
5. Детермінанти оптимізації ефективної кадрової політики.

Завдання для самостійного вивчення:

1. У чому відмінність концепції управління персоналом від концепцій управління людськими ресурсами?
2. Обґрунтуйте гуманістичні засади концепції філософії управління.
3. Сформулюйте визначення та основні ознаки сучасної концепції управління персоналу?

4. Проаналізуйте особливості філософських методів та їх вплив на понятійно-категоріальний апарат курсу філософія управління.
5. Яким чином філософія з'ясовує можливості подолання відчуження людини в системі управління і бізнесу?

Практичні завдання:

1. В чому суть раціоналізації управління, висунутої М. Вебером? Поясніть свою думку відповідно до можливостей практичного застосування його концепції (чи окремих елементів) у організації роботи підрозділу.
2. Підготуйте бібліографічний аналіз авторів, наукових шкіл та напрямків управління людськими ресурсами.
3. Обґрунтуйте відповідь на питання, які цінності в управлінні є базовими, а які другорядними. Складіть таблицю основних управлінських цінностей із описом їх змістовних характеристик.
4. Розкрийте сутність специфічного принципу гуманності та покажіть характерні особливості його застосування в історії, теорії та практиці управлінської діяльності. Складіть перелік найбільш важливих управлінських проблем в діяльності підрозділу, які повинні бути вирішені в умовах реформування правоохоронної діяльності.
5. Обґрунтуйте, які типи лідерів, на Вашу думку, найбільш ефективно можуть керувати колективом правоохоронців? Наведіть приклади лідерів та їхніх успішних рішень, які відповідають різним типам лідерства?

ТЕМА № 4. Моделі управління: онтологічні та гносеологічні виміри

Реферати, есе:

1. Теоретико-методологічні засади класифікації ліберального типу управління та його ознаки.
2. Ознаки тоталітарної системи управління.
3. Теоретико-методологічні засади класифікації тоталітарного типу управління.
4. Основні риси демократичної системи управління.
5. Характеристика співтворчої моделі управління.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Обґрунтуйте гуманістичні засади концепції управління людськими ресурсами.
2. Поясніть вислів «Якщо професіоналізм і компетентність управлінських кадрів падають нижче допустимого рівня, то управлінський організм розвалюється як єдиний соціальний організм».
3. Охарактеризуйте метод системного аналізу і системного синтезу.
4. В чому проявляється єдність гносеологічного, філософського і аксіологічного аналізу проблем управління персоналом?
5. Охарактеризуйте метод моделювання при аналізі демократичної системи управління.

Практичні завдання:

1. Проведіть та систематизуйте бібліографічний аналіз авторів, наукових шкіл та напрямків управління людськими ресурсами.
2. Проведіть класифікацію категорій і принципів філософії управління.

3. Схематично зобразіть основний зміст процесуального підходу щодо управління. Обґрунтуйте, що є об'єктом досліджень процесуального підходу щодо забезпечення управління організацією.
4. Схематично зобразіть основний зміст системного підходу щодо управління. Обґрунтуйте, що є об'єктом досліджень системного підходу щодо забезпечення оптимального управління організацією.
5. Схематично зобразіть основний зміст ситуаційного підходу щодо управління. Обґрунтуйте, що є об'єктом досліджень ситуаційного підходу щодо забезпечення оптимального управління організацією.

ТЕМА № 5. Антропологічний та аксіологічний дискурси управлінської діяльності

Реферати, есе:

1. Філософсько-антропологічні виміри ефективного управління.
2. Управління як система відносин між людьми. Людина як об'єкт і суб'єкт управління.
3. Перспективні види та тенденції відносин між суб'єктом і об'єктом в управлінських процесах майбутнього.
4. Роль особистості в процесі управління. Поняття і типологія лідерства в управлінській діяльності.
5. Філософсько-аксіологічні аспекти управлінського процесу.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Людина як духовно-культурна істота є одночасно і суб'єктом і об'єктом управління. Чи може керувати людиною штучний інтелект, робот тощо? Проілюструйте відповідь прикладами.
2. Розмірковуючи щодо ролі особистості в управлінському процесі, проаналізуйте та прокоментуйте вислів М. Тетчер: «Я залишусь доти, доки не втомлюся. А поки я потрібна Британії, я ніколи не втомлюся».
4. Як Ви вважаєте, що більш ефективно сприятиме реалізації цілей управління: налагоджена адміністративна система чи творчі та ініціативні працівники, які нестандартно мислять і діють?
5. Яка роль інтуїції в управлінському процесі? Чи може процес управління спиратися на рішення, які мають не логічний, а інтуїтивний характер. Обґрунтуйте відповідь.

Практичні завдання:

1. Обґрунтуйте, які цінності управління на сучасному етапі українського державотворення є базовими, а які другорядними. Складіть таблицю основних управлінських цінностей із описом їх змістовних характеристик.
2. Обґрунтуйте, які типи лідерів найбільш ефективно можуть керувати правоохоронною діяльністю? Складіть таблицю основних типів керівників-лідерів із описом їх змістовних характеристик. Наведіть приклади діяльності керівників Вашого підрозділу та їхніх успішних рішень, які відповідають різним типам лідерства?
3. Схематично зобразіть основний зміст класифікації управлінських рішень за функціональним призначенням та за характером дії. Обґрунтуйте онтологічні,

аксіологічні та гносеологічні аспекти підготовки і прийняття управлінського рішення в різних умовах.

4. Розкрийте сутність специфічного принципу моральної домінанти та покажіть характерні особливості його застосування в історії, теорії та практиці управлінської діяльності. Сформулюйте основні завдання, які покликана вирішувати сучасна управлінська наука.

5. Розкрийте сутність специфічного принципу послідовності та покажіть характерні особливості його застосування в теорії та практиці управлінської діяльності.

ТЕМА № 6. Філософські засади прийняття управлінських рішень

Реферати, есе:

1. Типологія управлінських рішень та їх характеристика.

2. Методика підготовки та прийняття управлінських рішень.

3. Організаційно-правові аспекти прийняття управлінських рішень.

4. Основні підходи до методології аналізу прийняття управлінських рішень в правоохоронних органах.

5. Технології прийняття управлінських рішень та їх характеристика. Концепції еліт та їх відображення в управлінській діяльності.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Як діяльність управлінця детермінована певними філософськими, світоглядно-методологічними методами осмислення соціального управління?

2. Які, на Вашу думку, основні зовнішні і внутрішні детермінанти визначають результативність управлінської діяльності?

3. Дайте характеристику твердження «людина – міра всіх речей» через призму різних концепцій прийняття управлінського рішення.

4. Поясніть вислів «Якщо професіоналізм і компетентність управлінських кадрів падають нижче допустимого рівня, то управлінський організм розвалюється як єдиний соціальний організм».

5. Охарактеризуйте метод системного аналізу і системного синтезу щодо аналізу оптимальності управлінських систем.

Практичні завдання:

1. Розробіть схему, яка б відображала критерії вибору при прийнятті управлінського рішення? Як прийняти рішення в умовах конфлікту цілей і цінностей? Обґрунтуйте прикладами.

2. Розробіть таблицю, яка б узагальнювала критерії ефективності управлінського рішення в соціальній, економічній, організаційній, правовій площинах. Обґрунтуйте за допомогою схеми, що є свідченням ефективності управлінського рішення?

3. Прокоментуйте на основі аналізу теорії і практики прийняття управлінських рішень вислів класика управлінської думки: «Уміння відмовитися від виконання несуттєвих справ є вирішальною умовою для успіху» (Е. Маккензі). Обґрунтуйте за допомогою схеми, як здійснити правильне розмежування управлінської діяльності?

4. Як визначити, чи є рішення, яке приймається необхідним, доцільним, оптимальним? Проаналізуйте порядок підготовки, обговорення і прийняття управлінського рішення.

5. Що більш важливо для успішності управлінського рішення – вірний задум чи чітка реалізація? Наведіть приклади управлінської діяльності, обґрунтовуючи Вашу позицію.

6. Індивідуальні завдання (не передбачені навчальним планом)

7. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються методи навчання: бінарні, частково-пошукові; *словесні методи* (лекція, розповідь-пояснення), *наочні* (ілюстрація), *практичні* (репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); частково-пошукові, проблемні, дальтон-технологія, активні та інтерактивні, інформаційні й евристичні («мозковий штурм», синектики, Сократів діалог, аналогій, стоп-кадр, ПОПів-формула, дискусія, термінологічний бій, синтез думок), метод ситуацій (ситуація-вправа, ситуація-оцінка, ситуація-проблема, ситуація-ілюстрація), імпульс-повідомлення, незакінчені речення, складання коментованої схеми навчального питання.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю – усне та письмове опитування. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, передбачених програмою.

Методи поточного контролю:

- усне опитування (бліц-опитування, фронтальне опитування);
- робота за індивідуальними завданнями;
- тестування;
- поняттєве вправляння;
- групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій.

При поточному контролі оцінюються усні виступи, вирішення практичних завдань і тестів, творчі й проектні роботи.

Методи підсумкового контролю: усна відповідь або тестування.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, F, FX).

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Накопичення балів з тем за усі види робіт							Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
max 60%							max 40 %	max 100 %
							Екзамен	
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Самостійна робота	40	100
8	8	9	8	8	9	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Програми та силабус навчальної дисципліни, мультимедійна система з можливостями візуальної презентації навчальних матеріалів у вигляді слайдів та аудіо-/відео-, тексти лекції, навчально-методичні матеріали на офіційному вебпорталі НАВС «Дистанційні курси».

10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Визначення принципів управління як підсистеми соціального управління.
2. Основні моделі прийняття управлінського рішення.
3. Ієрархія методів та підходів до осмислення соціального управління.
4. Основні вимоги до управлінського рішення.
5. Ознаки тоталітарної моделі управління.
6. Філософія управління різних країн: загальне і особливе.
7. Ліберальний тип управлінських систем та його ознаки.

8. Обґрунтування головних елементів стилю управління.
9. Методологія гуманістичного управління: адаптація і інтеграція філософської, загальнонаукової і частково наукової методології.
10. Критерії типологізації управлінських систем.
11. Загальнометодологічні та специфічні принципи управлінської діяльності.
12. Теорія ідеальних типів управління Вільяма Оучі.
13. Класифікація та співвідношення методів, принципів та підходів до осмислення результативності та ефективності соціального управління.
14. Загальна характеристика моделі управління «7С» Пітера Друкера.
15. Основні структурні компоненти методології соціального управління.
16. Методи вивчення особистості управлінця в системі управлінських відносин.
17. Тоталітарний стиль управління: основні характеристики та особливості прояву.
18. Теорія «ситуаційного підходу» (Р. Моклер, У. Реддін, Ф. Фідлер).
19. Ліберальний тип управлінських систем.
20. Процесуальний, системний, ситуаційний, універсальний підходи щодо осмислення соціального управління.
21. Демократична система управління.
22. Критерії типологізації управлінських систем.
23. Теорія управління людськими ресурсами. (Е. Шейн, Р. Петерсон, Л. Трейсі).
24. Модель управління: визначення та типологізація.
25. Ліберальний тип управлінських систем та особливості його прояву в «Русі за збагачення праці» (Ф. Герцберга).
26. Діалектичний взаємозв'язок принципів управління і принципів правоохоронної діяльності.
27. Принципи управління концепції «людських стосунків» (Е. Мейо, М. Фоллет.)
28. Філософські засади управлінського вибору в типових і нестандартних ситуаціях.
29. Теорія ідеального типу адміністративної організації («бюрократії») М. Вебера.
30. Оптимальне управлінське рішення та його ефективна реалізація. Оцінка результатів управлінського рішення.
31. Принципи теорії управління А. Файоля та основні засади концепції організаційної діяльності Г. Черча.
32. Ефективність і доцільність як основні характеристики обґрунтованого управлінського рішення.
33. Проблеми управління суспільством у класичній німецькій філософії. Розуміння системи управління людьми в філософії І. Канта
34. Сутність управлінського рішення та основні етапи його прийняття.
35. Емпіризм та раціоналізм – методологічна основа системи управління в XVII-XIX ст.

36. Цілі управлінської діяльності: онтологічний та антропологічний зміст.
37. Сучасний стан філософського осмислення феномену соціального управління.
38. Цінності управлінської діяльності як конкретно-історична система.
39. Філософські основи управління в філософії Нового часу.
40. Філософсько-аксіологічні аспекти управлінського процесу. Аксіологія управління.
41. Обґрунтування управлінських функцій у філософії середніх віків та епохи Відродження.
42. Роль особистості в процесі управління. Поняття і типологія лідерства в управлінській діяльності.
43. Осмислення феномену управління у філософії стародавнього світу.
44. Соціальне управління як система відносин між людьми. Людина як об'єкт і суб'єкт управління.
45. Історико-логічний, онтологічний, гносеологічний, антропологічний аспекти предмету філософії управління.
46. Філософсько-антропологічні виміри управління. Антропологія управління.
47. Використання інституціональних, мотиваційних, інформаційних методів управління.
48. Філософія управління в системі філософських і юридичних наук.
49. Рефлексивне управління як спосіб формування уявлень суб'єктів про управлінську ситуацію та сценарії розвитку управління.
50. Предмет, об'єкт філософії управління.
51. Передумови виникнення філософії управління як науки та її місце в системі філософського і юридичного знання.
52. Адекватність цілей і засобів в процесі підготовки та виконання управлінських рішень.
53. Когнітивне моделювання як спосіб проведення системного аналізу управління, формування оптимального сценарію управління.
54. Зміст методології філософії управління та її рівні.
55. Вплив філософії управління на формування та розвиток особистості управлінця.
56. Основні питання та завдання філософії управління.
57. Типи управління та управлінські ролі: проблема вибору.
58. Р. Оуен як реформатор методології управління.
59. Структура філософії управління.
60. Типологія лідерства в управлінні та система управлінських ролей: проблема взаємообумовленості.

11. Рекомендована література

Основна

1. Адміністративний менеджмент для магістрів [Текст]: підручник / Ред.: О.М. Теліженко, С.В. Глівенко. Суми: Університет. кн., 2018. 871 с.
2. Актуальні проблеми філософії ХХ-ХХІ століть. За заг. ред. д-ра філос. наук І. В. Карівця. Навчальний посібник. Л.: Львівська політехніка, 2022. 240 с.
3. Беззубко Л.В., Зюнькін А.Г., Калина А.В. Управління трудовими конфліктами: Навч. посібник / Міжрегіональна академія управління персоналом. К.: МАУП, 2004. 256 с.
4. Бех Ю.В. Філософія управління соціальними системами: монографія; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. 623 с.
5. Воронкова В. Г. Менеджмент у державних організаціях: Навч. посіб. К.: "Професіонал", 2009. 256 с.
6. Воронкова В.Г. Філософія гуманістичного менеджменту (соціальноантропологічні виміри): монографія. Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2018. 254 с.
7. Герасимчук А.А., Тимошенко З.І., Шейко С.В. Філософські основи менеджменту і бізнесу: Курс лекцій: Навч. посіб. / А.А. Герасимчук, З.І. Тимошенко, С.В. Шейко; Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу. К.: Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 2008. 120 с.
8. Заветний С. О. Курс лекцій з історії філософії управління: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Харківський національний технічний ун-т сільського господарства ім. Петра Василенка; Кафедра ЮНЕСКО "Філософія людського спілкування", філософії і історії України. Х.: [ХНТУСГ], 2009. 319 с.
9. Катренко, А.В. Прийняття рішень: теорія та практика [Текст]: підручник; за ред. В.В. Пасічника. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 447 с.
10. Ключник Р.М. Політичний аналіз. Політична кризологія [Текст]: навч. посіб. / Р. М. Ключник; Ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпро: Ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2019. 83 с.
11. Кремень В.Г., Пазиніч С.М., Пономарьов О.С. Філософія управління: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Національний технічний ун-т "Харківський політехнічний ін-т". Вид. 3-тє, доп. і переробл. Х.: НТУ "ХП", 2018. 524 с.
12. Нагаєв В. М. Публічне адміністрування. Х.: ХНАУ, 2018. 278 с.
13. Сабадуха В. О. Філософія критичного мислення та прийняття рішень: підручник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2023. 679 с.
14. Сердюк О.Д. Теорія та практика менеджменту: Навч. посіб. К.: ВД "Професіонал", 2018. 414 с.
15. Теорія управління в органах внутрішніх справ: Навчальний посібник. К.: КНТ, 2007. 884 с.

Додаткова

16. Волковський В.П. Ідея суспільності: політична філософія в Україні XIX століття [Текст] / Володимир Волковський; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. Київ: Академперіодика, 2017. 260, [3] с.
17. Воронкова В.Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри: монографія / Валентина Григорівна Воронкова. Запорізька держ. інженерна академія. Запоріжжя: ЗДІА, 2010. 272 с.
18. Гаєвська О.Б. Управління як соціальний феномен. К.: КНЕУ, 2009. 160 с.
19. Дарендорф Р. У пошуках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у ХХІст./ Р. Дарендорф / Пер. з нім. А.Орган К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 109 с.
20. Діденко Н.Г. Державне управління і соціальне партнерство: актуальні проблеми теорії і практики: Монографія / Н.Г. Діденко. Донецьк: Видавниче підприємство «Східний видавничий дім», 2007. 404 с.
21. Зінченко В. В. Соціальна філософія менеджменту і освіти в інституційному вимірі глобального розвитку [інтегративна концептологія] [Текст]: [монографія]. К.: Люксар, 2018. 660 с.
22. Лозинський О.М. Психологія політичної корупції: монографія / Олег Лозинський; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Вид. 2-ге, допов. Львів: Сполом, 2017. 368 с.
23. Найдъонов М.І. Формування системи рефлексивного управління в організаціях. К.: Міленіум, 2008. 484 с.
24. Публічне управління : термінологічний словник / уклад.: В.С. Куйбіда, М.М. Білинська, О.М. Петроє та ін.; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. Київ: НАДУ, 2018. 224 с.
25. Софінська І. Зasadничі сегменти громадянства та людиноцентризм // Філософські та методологічні проблеми права. №2 (26). 2023. С. 42-53.
26. Смірнова В.О. Політична воля як чинник державотворчої діяльності: об'єктивні та суб'єктивні детермінанти [Текст]: монографія; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ: Логос, 2019. 383 с.
27. Українська призма: зовнішня політика 2018 [Текст]: аналіт. дослідж. / [Бурейко Н. та ін.; редкол.: Бурейко Н., Максак Г., Шелест Г.]; [ГО "Рада зовніш. політики "Укр. призма", Фонд ім. Ф. Еберта]. Київ: Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, 2019. 256 с.
28. Фаренік С.А. Управління соціальними процесами: побудова та реалізація соціальних моделей. К.: Видавництво УАДУ, 2003. 368 с.
29. Філософія і методологія наукового пізнання [Текст]: колектив. монографія / [Ю. М. Вільчинський та ін.]; за заг. ред. проф. Ю.М. Вільчинського; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана", Ін-т приклад. та проф. етики. Київ : КНЕУ, 2015. 213 с.
30. Воронкова В. Г. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика / Ред. В. Г. Воронкова, В. О. Нікітенко. Львів. Торунь Liha-Pres, 2022. 459 с.

31. Щокін Г. Закони соціального розвитку і управління; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. К.: МАУП, 2006. 189 с.

Інформаційні ресурси

32. Безкоштовні електронні підручники в онлайн-режимі «Гуманітарні науки» (https://pidru4niki.com/1658092552093/filosofiya/filosofiya_prava).
33. Додаткові філософські ресурси комп'ютерної мережі INTERNET (<https://www.youtube.com/watch?v=4qrifdIxtiY&list=PL48Q51pndTVk4Ec0tOgTFQFVGUIRO8Cq8>; <https://www.youtube.com/watch?v=50xy4jS36H4>; <https://www.youtube.com/watch?v=z74Fa4Hz2Xo>).
34. Перелік основних довідників Тематичних ресурсів з філософії у комп'ютерній мережі INTERNET (<https://dn.naiu.kiev.ua/course/view.php?id=706>;
35. Перелік основних довідників Тематичних ресурсів з філософії у комп'ютерній мережі INTERNET (<http://www.bihun.in.ua/phillaw/>)
36. Посилання на науковий журнал «Філософські та методологічні проблеми права» (<https://philosophy.naiu.kiev.ua/index.php/philosophy/issue/archive>).

Підписи авторів РПНД:

Михайло КОСТИЦЬКИЙ
Віталій КРАВЕЦЬ
Олександр НОСЕНКО